

Výhrada svědomí vůči povinné vojenské službě

Abstrakt

Předmětem této diplomové práce je institut výhrady svědomí vůči povinné vojenské službě. Cílem práce je komplexní rozbor tohoto tématu se zaměřením na jeho vývoj, identifikace problematických aspektů výhrady svědomí a navržení změn, které by mohly být přijaty pro limitaci rizik, která s sebou výhrada svědomí přináší. Práce reaguje na zvýšený mediální zájem i zájem veřejnosti o témata jako vojenská služba, branná povinnost či výhrada svědomí, který je možné sledovat od začátku války na Ukrajině.

Práce je strukturovaná do pěti částí. První část se věnuje obecným aspektům výhrady svědomí, jakožto vnějšímu projevu jedné ze základních svobod, a to svobody svědomí. V této části je vysvětlen účel výhrady svědomí a popsány její jednotlivé druhy a možné dělení. Dále dochází ke komparaci výhrady svědomí s občanskou neposlušností a právem na odpor, které mají některé rysy obdobné, ale jejich podstata se značně liší.

Druhá část se zabývá historií výhrady svědomí vůči vojenské službě, a to od prvních snah o vzepření se uložené povinnosti, což bylo stovky let před tím, než byl tento institut pojmenován, až po její výslovné uznání a zakotvení právním řádem.

Třetí část shrnuje aktuální právní úpravu výhrady svědomí na vnitrostátní i mezinárodní úrovni. Významným rozdílem mezi jednotlivými prameny je to, zda je výhrada svědomí vůči vojenské službě zakotvena explicitně, či zda došlo k jejímu dovození z ustanovení o svobodě svědomí.

Ve čtvrté části jsou rozebrány nejvýznamnější případy, které se týkají výhrady svědomí, a zabýval se jimi Ústavní soud České republiky, Evropská komise pro lidská práva, Evropský soud pro lidská práva nebo Výbor OSN pro lidská práva. Právě rozhodovací praxe na nadnárodní úrovni měla významný vliv na uznání práva na výhradu svědomí jako práva, které je nedílnou součástí svobody svědomí.

Poslední část analyzuje aktuální stav institutu výhrady svědomí v českém právním řádu, vysvětluje vztah mezi státem a jednotlivcem při požadavku na zapojení se do vojenských činností, identifikuje problematické aspekty a pozitiva a negativa výhrady svědomí. V neposlední řadě představuje rizika, která s sebou institut přináší. V této části je dále popsán proces přezkumu, jehož zakotvení do právního řádu je navrhováno jako možné řešení významného rizika výhrady svědomí, a to oportunistu.

Klíčová slova: výhrada svědomí, povinná vojenská služba, odmítnutí splnění povinnosti